

# המציפה

## עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.  
יוצא לאור בכל ערב שבת.

### מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אינגרן:  
 לשנה 7.— כתרם  
 להצי שנה 3.50  
 לרבע 1.75

באשכנז:  
 לשנה 8.— כתרם

ביתר הארצות:  
 לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

"רמת המצפה"  
 נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדול עתה סשהיה  
 ומכיל המר ספרותי יותר מאשר עד כה.  
 אין הנחה מהמחיר.

### מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים  
 לפי גודל השטח.  
 בדכת מז"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.  
 זו או זו בראש הגליון שני כתרם  
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא  
 רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם  
 מקום בית הדאר הקודם.  
 קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918  
 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטריציה  
 „HAMICPE“ Kraków,  
 (כהן לארץ להוסיף: Oesterreich)  
 כע"פ: רחוב סעכאסטיאנא 32

Kraków, 4 Lutego 1910.

גליון ו.

קראקא כ"ה שבט פ' משפטים תר"ע.

בוראים להם שמה סיסטמטית, לדלדל אורנו לאט לאט ולקחת ממנו מעמד אחרי מעמד ולהוציא מידיו פרנסה אחרי פרנסה, הם מושיטים לנו יד לקבלת מנדטים חדשים ועל פניהם מרחפת שנית אותה הצחוק הרמאית, הצינית והמלאה בוז ורעל, זיוף ומשיכת-לב כאחד?

ולעזרה לאותם הציניקים באים ציניקים אחרים מקרבנו, ציניקים הרחוקים אחד מן השני בדעותיהם מרחק רב, ומשני הקצות הרחוקים הושיטו אחד לשני יד אחוה ושלובי-זרוע הם עובדים את עבודת ההריסה של עמם. מן העבר האחד המתכחשים לעמם והנשבעים שבע ביום, שכבר קרעו את כל הנימים המקשרים אותם עם האומה היהודית ומן העבר השני הנבדלים, שעל אחינו העניים פרנסתם, שתי הכתות הרחוקות האלה התאחדו יחד, לעזור להציניקים הפולניים בעבודתם, בלי כל מסוה של כושה וכלי כל הרגשת אחריות לאומית עובדות הנפשיות הסרות-הצדק והמסור הללו את עבודתן המגונה לטובתם הפרטית אם בצורה חמירת גסח ואם בהרמת מצנם החברתית, כביכול להריסת מעמדנו ומצבנו ולחרכן היהודים כגליציא. היהודים העוברים הללו הם הסכה היחידה להמעטת דמותנו ולהשפלת ערכנו בעיני אחרים, שיביטו עלינו לא בעל בני אדם בעלי ערך שוה להם, אלא בעל חכרת אנשים עזים והרשים, שתכן נשמתם הוא המטבע ואשר בהשחתתם זו הגיעו למדרגה נוראה זו של אהבת הבעה, שלשמה ימכרו גם עצמם הם, לולא עוברי עמנו אלה היו מוכרחים להתחשב עמנו כעם אנשים, שיש להם הרגשה לאומית ואנושית והציניזם לא היה יכול להתגלות בצורתו המכוערה.

וברגע נורא זה של משבר, ברגע זה שהיחס הציני אלינו הגיע למרום פסגתו, ברגע זה, שגם העורים והחרשים שבינינו, שעד עתה אטמו את אזניהם שממוע את נאקרתנו, רואים בחוש ושומעים את הצעקה, שהקיפה את כל העם מקצה; ברגע זה שאלפי משפחות, שמצאו את מחיתן במזיגה ובמכירת משקאות עומדות ומצפות לגורלן ומאות מהן תשארגנה אמללות ומחוסרות מחיה; ברגע זה, שגם האופטומיסטים הנצחיים

מצוה זו אל אחיהם, שהם תמימי-דעות אתם — היינו מכינים עליהם כעל שונאינו בנפש, כאשר הבטנו על רבנות ההמנים, שנדרך גלותנו החשכה הקימו לנו כמות מטבח וירדו לחיינו בקרדום נטוי ובמאכלת מרושה או ככה חקים אכזרים ואי-אנושיים. אולי היינו מנסים גם להתנגד להם, אולי היינו שולחים אל מוסדות המהוקקים את דברנינו וכאי-כהנו ושם היינו דנים עמם, ולו גם היינו מרגישים את הכאב היותר נורא לא היה כאב זה דומה אף במעט לאורתו הצער הנורא, המפעפע בקרבנו עתה למראה היחס הציני הנורא אלינו.

וכי אין זה ציניזם אם בהגיע שעת הבחירות באים אותם השונאים בנפש אלינו ודורשים מאתנו בפנים מסבירות ובצחוק של רכות לב מעושה, שנמסור בידם את הנשק היחיד למלחמתנו בעד קיומנו הכלכלי, הרוחני והלאומי ומכיון שמבוקשם נתמלא והמנדט שלהם הוא, משתמשים הם בכח רב זה, לדרוס עוד יותר את היהודי הנדרס ולגזול את הגזול ולמוץ את שארית לשדו? וכי אין זה ציניזם נורא אם הנבחרים בכח היהודים נועלים עתה את דלתות מעונותיהם ואוטמים אונם בפני בוחריהם היהודים הרתמיים, הבאים לפניהם בתהונות ובקשורת על שמחריסם אורתם ממצנם וכורתים בקשי-לב את ענפי-מחיתם היבשים והם, הנבחרים, יורקים בפניהם ואוטמים את אזניהם האציליות המפונקות בפני קול נאקרתנו? וכי אין זה לעג איום לנו, לעג מפיסתפליה, להכרתנו, לערבנו האנושי ולנשמתנו אם אותם האנשים מצינים על כמת הלנדטג, הגליצי את הקומראנט לוונשטיין, שיספר להם על-אדורת צרות היהודים ולחצם ורחקם והם מחלימים החלטה, שיחקרו את סבות דלותנו כדי לבוא, כביכול לעזרתנו ותכף אחרי אשר הרגענו דים למשמע צרותינו ונגעינו הצורכים הם מתחילים להחליט שורות של החלטות שבהתגשמותן תורידנה אלפי משפחות לבאר שחת של העניות או תגרשנה אותן ממקום מושבן אל בתי הזעה הלונדוניים? הכי אין זה השפלת ערכנו כאופן היותר ברברי אם בכח הנתן להם מאתנו הם ממיטים עלינו אסונות ואחרי שהם

יוסף קרפל	מאורשים.
מונסטרזוסקה	שלומץ
מ. ד. רבינוביטש	יעמטי גראבשטיין
משרנוביץ	מאורשים.
	אונטערפערטעשטי

### ציניזם.

התיחסות התקף אל החליש ממנו בציניזם — זוהי ההתיחסות היותר משפילה ומעליבה ומרגיזה. יכול כל אדם לקבל בשויון נפש כל קריאה למלחמה, יכול כל אדם להתאבק ולהתפתל עד כלות כחותיה יכול הוא גם לנחול מפלה באופן שרגש נאורו ידוכא ונפשו תסבול יסורים וצער וכלמה תכסה את פניו — אבל אין ביסורים נפשיים אלו ובחרפה זו אף חלק ממאה מאותה המרירות הנוראה ומאותו רעל החרפה המדבכת, הממלאים את נפש האדם בשעה שהוא רואה, שהתקף ממנו איננו מתחשב אתו כלל והוא אינו חושב ליאות לו לצאת למלחמה כנגדו, אלא מבזה אורנו ולועג לו, ובבטחונו בכחו ותקיפותו הוא נגש אליו ובסבר פנים יפות, שיש בהן גם בטולי, גם תעוב, גם בוז וגם בעישה כרגל, הוא דורש ממנו שימסור לו את כל היקר והקדוש לו לפקדון בידיו התקיפות, כדי שיתחזק עוד יותר בכחו ויוכל להוסיף לרמוס כרגל נאווה ובציניזם את מתנגדו החליש, התיחסות צינית כזאת, המבלישו לחלש את חסר-כחותיו ואת שפלות-מדגתו מעוררת מרירות מפעפעת ורותחת, הכורתשת את נפשו בכמתש היאוש השחור. ציניזם — זאת היא המלה הנכונה, לתאור היחס של תקיפי הפולנים אלינו, לו היו אותם האדונים יוצאים בדקלרציה שבפרהסיא ומודיעים דברים כהותם, שהם מתכוונים למלחמה עלינו, שהם חפצים לדחוף את רכבות יהודי גליציא אל זרועות הקבצנות ולמסרם לידיו האכזריות של הרעב, והיו פונים בשם מלחמת

ויש שמתנגב אל לבות אדונו — שמספרם כמספר אובלטי העירה היהודים — רגש של חמים עליו, אולי לא יספיק לו כחו, למלא את תפקידו, אך מיד מגרשים הם את הרעיון המזור הזה ומחלישים, בי גבור הוא יוסלי מאין כמוהו וכי יש לו "קפיצת-הדרך", וחובה מוטלת עליהם להעסיקה, לשמר עליו משגעון, שיבל לבא מתוך בטלה.

ראו את העיקר שכחתו, הן גם את תפקיד מברח היה יוסלי ממלא, טובות שיחותיו של יוסלי — היו בני המקום רגילים לוטר — מעשר תיאטרונות, ואמנם הצדק אתם, נמצאו בהן מחזות שעשועים וגם חיוני תוגה, עליו היה רק לדבר ואתה "קרא לך את המכתב כרצונך", אבל איזהו שוטה להתעצב מדבוריו, האין לך מחזות תוגה בכל יום ויום בלי יוסלי? מספוריו צריכים רק לצחק, ויוסלי עדיין רוק הוא, למרות "שנותיו" שהגיעו לאותה מדרגה, שנאה לו להשיא בנים, רוצים היו בעליו, שישאר עד יום מותו בחור זקן, מוטב להם, שישאר

של יוסלי הפתי, בדיעבד יהי כדבריכם, יוסלי פתי הוא, ומכיון שפתי הוא, הרי מחויבים להעביר אותו עבודת-סרך, ובן-בית הוא בכל בית, יותר נכון — "יליד-בית", כלומר: עבד נרצע ומשרת לכל, שולחים אותו "בשליחות" לאיזו דרך רחוקה ומטרידה ביום סגריר, שאין לך בעלן עליה בעד כל הון, נושא הוא משאות על שכמו, ועושה כל עבודת סכל, ממלא הוא מקום משרת ומשרתת, הוטב עצים --- במלה אחת הוא יד-ימין לכל.

ביחוד השתמשו בו הנשים, כשהגיע ערב שבת או ערב-יום טוב, היתה עליו "שנה-שחורה", אז היה רץ כמשגע מבית אל בית, מביא כל צרבי הכירה לכל אחת מן השוק, עוזר לבעלות-הבתים בעבודתן, מוציא לכל אחת את עביש-השופכין, וכשהוא שוהה בבית אחד רגע אחד יותר, תיכף נכנסה שכנתה ומגרפת ומקללת אותו ומשעבדתו לעבודה אחרת, כך היה רץ כל היום, מתנודד על שוקיו העקומות כבר-אזווא.

## פיליטון.

### יוסלי הפתי.

בשם הזה בנו אותו בני עירו הקטנים עם הגדולים; הילדים בערשות ידעו אותו בכניו זה, אני לא ידעתי אם באמת פתי היה או רק עשהו לפתי, ואלו נובחתו, כי איננו פתי, התועיל לי זאת? האם יכלתי להעביר ממנו את שמו זה? היכולים לבטל בכלל מנהג ישן בישראל? ואלו בא משה רבנו ע"ה בכבודו ובעצמו והוכיחם, כי טועים הם במנהגם זה, הועיל מה? לך ומחה כנגד עירה שלמה ואמור, כי יוסלי הפתי איננו פתי! מה סבור אתה ישיבו לך? יאמרו כי רק חכם שכמותך מבין לחכמתו של יוסלי והיודע אתה עוד מה? במחילה, יכנו גם אותך "פתי" הינעם לך? ולך הבא את עצמך כסבנה וריב את ריבו

הגוף בלבה, מבלי אשר תועידהו הנפש לכך, כאשר עינינו רואות בבעח"י חסרי בינה במלאכת מחשבת במה שנעלה הרבה על כשרון האדם, ובהולכי חשכים (Somnambule) העושים בשנתם מה שלא ערב לבם לעשות בהקיון, שכ"י מורה למדי, כי הגוף בלברו לפי חקי טבעו יכול לעשות הרבה, אשר נפשו כמעט תתפלא עליו, היינו שע"ז הם בעצמם מתפלאים בהקיצם — רעיון מתמיה בהתבודדותה, אכן בהיר ומבורר בהמשך שימתו בשלמות בכל ספרו הנ"ל.

**פרק' המישוי.**

**אכזריות נגד בעלי היום.**

הרעיון המעותה, כי האדם הוא מרכז העולם, שלא נברא אלא למענו ולהנאתנו, יצר לב אבן בבשרו נגד נפשות כל חי, ואפילו בקרב פילוסופים, כמו אפלטון, באמרה, כי האדם, שהוא לבדו בעל תבונה, במוחו היוצר מחשבות, בנשמתו, שהוא הלק אלוה ממעל, רודה קוטמיות על בעה"ח "ההולכים כפופים על האדמה" וביניהם הברדל מוחלט טבעי ומוסרי.

גם תלמידו אריסטו, אשר כתב ספרים על תכונות בעה"ח, ראה את האדם בתור מרכז ותכלית כל העולם, וכל בעה"ח לא נבראו אלא בשבילו, להשביעהו מבשרם ולעבדהו בהייהם, והם נתונים ביד האדם כחמר ביד היוצר, ובכל קחתם הלק גדול בחיי בית אב בתור עבדים, אין להם שום זכות ומשפט שיגן האדם בעדם, והם כהפקר לכל אדם, לעשות בהם כטוב וכישר בעיניו.

גם הפילוסוף קארטעזיוס ראה את בעה"ח בלי חפץ ורצון, ואינם אלא מכונה כמו אוטומאט.

הפילוסוף האשכנזי הגדול קאנט הורה, כי אין לאדם חובה אלא לעמת בני אדם, אבל חובותיו לעמת יצורים אחרים אינם אלא חובותיו לעצמו, מה שהיא להנאתו ולטובתו.

ובכן שלטה בעולם אכזריות גסה נגד בעלי-היים לפי הדתות והפילוסופיות והקות דין ומשפט, המיוסדים כלם על הנחת האדם כמרכז העולם, וכל חי שאינו אדם הוא כרמן על פני השדה.

את ההנחה הזאת סתרו החדשים ובראשם דארווין, שלפי דעתם האדם עם כל תכונותיו הנעלות השתלשל ויצא דרך התפתחות מקרב בעלי-החיים השלמים, היינו בעלי ישרה, שכן כל מיני בע"ח לא נבראו מין ומין בפ"ע, כי אם השתלשלו והתפתחו בדרך חליפות בהדרגה תמידית ממקור שלש או ארבע צורות ראשיות, שגם הן אולי ממקור יחידי התילדו למשפחותם. כל חליפה היא מין חדש נולד, האמון על ברכי צמח ונידול, להשתלב ע"י הטבע, הבוחר באמצעים מוכשרים בדרך החיים, לקיים או להכחידם לפי אפני המקרים, באופן שהנמצאים הבריאים והחזקים מנצחים ומגרשים את החלשים מארץ החיים, והיו הקשורים לחיים והעטופים למות. שני המקרים האלה: הבחירה ומלחמת הקיום המה שני היסודות, שעליהם בנה דארווין חקירותיו בהשתלשלות מיני בעה"ח בהדרגת השלמות ממין למין עד האדם השלם בכלם.

שימת דארווין לכל חקותיה וסודרי השערותיה באיכות החי שלשלת המציאות נתקבלה בעולם המדעים, נשען על בחינות מעשיות לעין רואי, ולא לפי דמיון, התעוררה עתה בקרבנו התשווקה למדוד את המרחק והקרבה, המדרגה והשתוף, שבין האדם ובין הבהמה.

חכמי חפש מחופש נמנו וגמרו, שאם נשגיח על כח החיים, על חבור האברים הפנימיים, על בנין כל הגוף, על פריה ורבייה, על הכח ללדת בעלמו כדמותו, על פרנסת צרכי הגו וכו', נראה בחוש, שאין הברדל טבעי בין האדם ובין בעח"י שלמים, כי הם מתאחדים ומשתוים כמעט עד השערה בכלל בנין גופם, וביחוד נראה כזאת במין קפים הנקראים עש"י קפי-אדם, ובבחינה הראשית הזאת מקישים מן בעל החי על המין האנושי, כאלו נולד זה מזה, והאדם היה בראשיתו אדם פראי, יוצא ירך הקפים, לפי דעת דרווין. (עוד יבא)

**אונזערעז פאמיליען עמפפעהלען וויר**  
דיא קאלינער ציכאריע יאויפס בעסטע.

את עמי מידו, באדם החלש הזה, שבימי נעוריו חזו לו, שלא יארד'ימים, ראינו מה אמתים הדברים "ארך-ימים בימינה", כמשמעם, דאנות מחה לא היו בסוף ימיו, כי חשך לו ברוסא וממכירת קצת מספריו הון קמין, על שם אשתו וברנו נתן 6200 כתר לחברת "אספת זקנים" בקראקא, וכן הרבה לתת צדקה בסתר. כל משכילי קראקא חלקולו את הכבוד האחרון, הרב ד"ר תון הספידהו ובאר פרשת גדולת נפשו וערכו בספרותנו, תנצבה.



ד"ר שלמה רובין

שני בנים ושתי בנות היו לו (בנו הבכור היה חתן הרב לוונשטיין בלבוב) וכלם מתו על פניו בגדלם והוא נשא צערו כגבורה פילוסופית, אך במורת לפני שמונה שנים גם בנו הבכור והיחיד ואח"כ גם אשתו כמעט שנכנע משבר-לב והניח עמו מידו והלך שומם ודומם וחכה גם למותו הוא, אך לא לארץ-ימים, כאשר יבשה רגלו האחת לפני שנתים ונשאר בלוא בחדרו, הרים את עמו שנפלה מידו וחבר כמה חבורים חדשים, וכה הגה וכתב, למרות עיניו הכהות, עד שהפיל המות

**נאות האדם.**

מאת דר. שלמה רובין.

(המשך.)

**הנשמות.**

בעה"ח השלמים טבעים ובחיים מראים במדרגות שונות מעין רנשי האדם, ביחוד בנטיה להתרועע בהנהגת הבית והמשפחה, ובתודתם בהראות להם סבר פנים יפות.

מדות חיוניות כמו אהבה, שנאה, גמול-טוב, רחמים, התפארות, קנאה, כעס, נקם וכו' וכו', כל דתנועות רוחניות כאלה מתראות גם בבע"ח ומצוינות הן באותם האותות החיצוניים כמו באדם.

מלבד שלש התכונות המוסריות הראשיות, שהן הרצון, החפש והצדק, אנחנו מוצאים אף בבחינה שטחית בחיי בעח"י אותות וסימנים מוסריים, שאין להחליט בשום פנים, שהם סגולות האדם בלבד.

אין ספק, כי החיים המוסריים כבע"ח נבוכים הם, כאלו מתראים בפתע פתאם, בלי סדר וישר, ביחוד אין להם שום רעיון ממעל להטבע כמו רעיון דתי, אם אמנם היו חושבים יקירי רוח (כמו רענאן, גם וויקטור הונא), ששערו בנפשם, שנמצא גם בבעח"י "איוו הסתכלות כחה בהליכות הטבע כעין בת-קול המפעמת רוח האדם"; אבל השערה מגומת ומגשמת היא, למצא באיוו תנועות של בעח"י כעין עבודה דתית.

אמנם מלבד רעיונות נעלים כאלה, שהם חס-ים גם במקצת המין האנושי, כמו ילדים שומים ועמים פראים, נוכל להחליט, כי יש בבעח"י רנשים המסוגלים לתנועות שונות, המתראות בנפש האדם ובנשמתו, וקא בבחינה הזאת דומים בעה"ח ביותר אל האדם.

ובכן נשבר חטר נאות האדם על סך כחות רוחניים בקרבו, שהוא מיחסם לנפש או לנשמה בת השמים, נאות האדם הכפול בשניות טבעו של אפלטון וסיעתו, החי כפול, מן השמים ומן הארץ, בדמיון נאות האדם בהפרזה מגומת, "חללו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, כי במה נחשב הוא" (ישעיה ב'), כי נשמות יש גם ביסודות הארץ: "אש וברד שלג ומיטור", גם "כחיה וכל בהמה רמש וצפור כנף" (תהלים קמ"ח), "כל הנשמה תהלל יה" (שם ק"ז) "ושח רום אנשים".

הענוה הזאת במין האנושי בהשוואת האדם והבהמה בשרשם היסודי והראשי, אם היא שוכרת חטר נאותו, כאמור, בכל זאת איננה מפחת כבודו גדלו ותפארתו של מין האדם, ונהפוך הוא, כי תחת לראות עצמו מושפל בשבר חטר נאותו, האדם בזמנו החדש יכול להיות מתפאר בצדק על מצבו העליון, אשר הגיע אליו, כי טוב ונאה לאדם, אשר ראשיתו מעער ואחריתו ישנא מאד, הלוך וגדול במעלתו ובתקותו ובשלמותו (regenerirt), מהיותו יורד במדרגתו ממעלת אדם הראשון (degenerirt), והיה ראשיתו שניא ואחריתו מצער, לפי דמיון העולם הקדמוני, שבני האדם נפלו ממדרגתם.

מלבד כל החקירה הזאת על מקור נשמת האדם וטבעה יש להזכיר החלטת שפינוזה, (Ethica 9 Teil 5) לפי שימתו בבחינת הצטרפות נפש וגוף באדם, שהם משיגי (Attribute) האלוה בהתפשטות (Extensio) ובמחשבה (Cogitatio), כי אין לנשמת האדם שום ממשלה על גופו להטותו לאיוו פעולה, שאין הגוף סר למשמעת הנפש במעשיו ובתנועותיו ובמלאכת חרש וחושב ובנינים מפוארים וציווי משכית וכדומה, שהם ביכלת

בן ציון ביקעל

מאורשים בשבת תר"ע

טובה יעגער

נדבורנה

נדבורנה

הננו מברכים במז"ש את מר מנדל רודי ואת ארוסתו מ' מרים אלדנה. משה קליינמן ורעייתו — בורשטיין. תערוף כשל במז"ש מעמק לבי לרעי היקר מר אברהם כהן לארוסו עם מ' שיינצי רכנשפט מרוניאטוב. הירש גלרנטר — יעזופול. ברגשי אהבה והבה נברך מעמקי לבנו במז"ש את חברנו המושלם מר אברהם כהן לארוסו. אהרן שמוקמה, בערל נעמיט יעזופול. ברגשי אהבה והבה אברך מעמק לבי את רעי היקר הנכבד מר אברהם כהן לארוסו. אליעזר נעמיט — יעזופול. מז"ש לך רעי החביב מר זאב איידעלהייט ולארוסתך מ' סימה בלומנפלד ברישא. מז"ש להורכם. במז"ש לכם גם מאחותי צביה. פייוויש שווייצר — קרוקיניטש. הנני מברך בגיל ארת חברי היקר מר זאב איידעלהייט לארוסו. אברהם קרוג — קרוקיניטש. ברגשי יערת וידידות נברך במז"ש את רענו היקר מר אברהם פסח גוטליב לארוסו עם מ' צעמע ווייזנרגין ברודקי. שלמה גוטליב, אברהם ווינטר לובאטשוב. נברך במז"ש את אחותנו מ' צעמע ואת הרנה דיקר מ' אברהם פסח גוטליב לארוסו. האחים ווייזנרגין — רודקי. מברכים אנהנו את מר אשר שפירא לכלולת בתו במז"ש. שבה וואלקאווסקי שלום שארף — קראקא. מז"ש למר יושיע עקרט לחתונתו מברך יונה גלרנטר — וויין. ארשרת שפתי לא אמנע מהביע במז"ש לירידי מר יעקב הופשטער לארוסו. שלום בוקסבוים — רדומישל רבתי.

מקרב ולב עמוק אביע במז"ש לירידי המשיביל מר יעקב הופשטער לארוסו.

בנימין מנכבוים — רוזנהב.

הנני מביע במז"ש מעמק לבי לרעי מר יעקב הופשטער לארוסו. יהודה איזלר — זגורסקא. לרענו מר יעקב הופשטער מעמק לבנו נביע במז"ש לארוסו. יחנן ענגלנדר, נתן דרייסנר מעלעין.

הנני מושיט במז"ש לרעי מר יעקב הופשטער לארוסו. יעקב לעוו.

הנני מברך את ירדי מר דוד מיללעס לחתונתו עם מ' מרים ראנד בקאלוואריא.

יהוקאל גאלדישטאף — פאדגורזע.

מפנימיות לבי אברך במז"ש את רעי מר אברהם סופר לחתונתו עם מ' גוטשטיין בסמרי.

שמעון רינגל — בירמשא.

מעמקי לבי אביע במז"ש את אחי המופלג מר חיים שמחה לבאוי בכרית הארוסין עם מ' רחל הארן. שמחה האמידעם — בורקא.

מעמקי לבי אברך את בן דוד מר מאיר לפלהולין בדוקלא עם בלתו מ' יהודית ליעזער בסאנוק לארוסו. דוד לפלהולין — בריגל.

ברגשי גיל וידידות נברך במז"ש את ירדנו הנכבד מר שמעון ראב ואת מ' לאה ליטמאן לחתונתם. ש. ש. שנייד.

ש. ש. שנייד.

נאטורזיסער וויין, שליוואוויטין

אונד לאגער בראנדוויין של פסח

בשר אפי' למחרתין מן המחרתין. מיד ניכט קעננענדע ערהאלטען הכשר פאן הרב הגאון הצדיק מויה נפתלי טייטלבוים שליט"א אב"ד דפה.

פרייזע: וויין פאן 40 הלר אויפוערשט. שליוואוויטין קר. 1.60—1.80. לאגער בראנדוויין 65—73 שטריך 2.40—2.80 געגען אנגאבע אונד נאכנאמע

Leop. Friedmann, Nyirbator (Ungarn).

קאנקורוז

יועצי עדת היהודים בקראקא יע"א החליטו למנות עליהם רב יושב על כסא הרבנות בקראקא. עיר ששמשו בה גדולים וגאונים לתפארת ישראל — ומבקשים מאת המשתדלים לעמוס על שכמם המשרה הנכבדה הזאת לשלוח על יד נשיא המהלה את תעודותם עד יום י"ט אדר ראשון הבע"ל (28 פעבער 910) תנאי משרת הרבנות הלא כתובים בתקוני (שטאטוטען) עדת היהודים פה וישולחו לכל מבוקשם.

הפרס לשנה יקוצב עם המשתדל. נשיא העדה

Dr. Samuel Tilles.

קאנקורוז

ביא דער היעזגען טעמפעל געמיינדע איזט דיא שמעללע אייענס

אינטענדאנטען

ביא צו בעזעטצען.

בעזערבער, דיא איינען רעליגיעזען לעבענס-וואנדעל פיהרען אונד דיא יודישעס וויסען, בעזאנ-דערס קענעניסס דער סינאגאגען-מנהגים, בוכהאלטערישע פעהיגקייטען אונד בעהערשוונג דער פאלנישען שפרא-כע נאכוויזען קאנצע, וואללען אהרע ענטשפרעכענד בעלעגטע געזוכע איינזענדען אן הערן

Adw, Dr. Rafał Landau, Kraków.

ביז שפעטעסטענס דען 15 פעבער ל.

דער טעמפעל-פארשטאנד.

כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gofuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איזט מיט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. וו

אונד ערצייגט נור פרימא-זווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

פירמא אנדערונג.

דיא גראססע אוהרען-גאלד, זילבער אונד יאָוועלען-האנדלונג דעם SAMUEL CENSER'S SOHN & Co. KRAKAU

ווירד יעצט אונטער דער פירמא

LEO KAHANE, KRAKAU

אים זעלבען לאקאלע Sfradom 11 ווייטער געפיהרט.

רעזע אלט בעוואַהרטע פירמא נימטט בעשטעלונגען זאָוויא רעפארטא-רען צו ביליגען פאבריקס-פרייזען ענטגעגען אונד ווערדען זאָלכע פראָמפט אונד זאָרגפאלטיג בעוועקטשטעלליגט. — איינקויף פאָן גאלד, זילבער אונד יאָוועלען צו דען האָכסטען פרייזען.

M. Gutwirth, Bochnia

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen.

מגיד.

החברה לעדי משניות באשפיצין מבקשה מגיד מישורים איש ירא ות"ח בעל מסביר ופיפיות יפה, פחות מבן המשים שנה, ושכרו 700 כתרם לשנה הויג הכנסות צדדיות, הרוצה להמנות יוכל לבא על הבחינה איזה שבת ויבא תעודותיו מעיר מולדתו ומהרבנים דשם. והעת הקצברה עד 1 מרץ 1910, כי המגיד הישן ילך לדרבו בשלום וברצון טוב בטוסכם כל החבורה. הוצאת נסיעת הדרך תושב רק לזה שיתמנה.

אשפיצין שבת תר"ע אדרעסע

אברהם קויפמאן Oświęcim

מודעה רבה.

לעדת ישורון, אשר ישימו פעמיהם לבקש תרופה ולמצא טרף בהכשר נמור, בלי שום חשש ופקפוק, יבואו ויפנו אלי.

פענזיאן שמערן, וויללא

פירארענטיא"א אבבאציא

פארמאלם פענזיאן מאוקאוויטש

בנוי לתלפיות על חוף הים לתפארת כל רואיו, יפים ונעימים חיי הדורו במקום שהשמש מרפא בכנפיה, והמאכלות יטעמו לחיך בל אוכליהם. גם מרחצאות, תפלה בציבור ערב ובוקר.

ועיז מעידות תעודות מגאוני ונדולי זמננו.

הק' מאיר שמערן.

כל הזריו נשכר.

וועגען מאַנגעל אן ארבייט, ווער גלייך בעשטעלט שאַססער-בלעד

משאלענטיעפען

געבע איהם מיט 3 קראָנען בייא שטיק ביליגער אלס אין א פאר וואָכען שפעטער אונד צוואַר: 1 אָפען צו 4 טעפפע פער 3 ליטער 2 חלב 2 בשר, סעפערטע אבטהוילונג, 9 קר. דעטאָ פער 4 ליטר 10 קר. — 1 אָפען צו 6 טעפפע פער 3 ליטר 2 חלב 4 בשר 10 קר. דעטאָ פער 3 האַלב ליטר 12 קר. דעטאָ פער 4 ליטר 15 קר. געגען פאָסטנאָכנאָמע. מיינע עפען זינד בערייטס אין נאָנן גאַליציען, אונגאַרן עטצ. איינ-געפיהרט איבעראַל אַלס דויערהאַפט אונד מיט איין ביסכען האַלד-קאַהלען 30 שטונדען היץ האַלטענד אַנערקאַנט. פריהער אין מישלעניצע יעצט: R. und J. PERLBERGER KRAKÓW Szeroka 14.

חדשה

הנני ונתכבד להודיע, כי עצדתי את וכתתי הוראתי גם צטפת הוראה יהודית הנו 1737. נועתה יוכל כל אחד להסתנוק צונכתתי הוראתי, גם אלה שאין להם טוס ידיעה צאטכנזית וצטוחיס הס כי יסגלו להם את הספה העברית צכל וקלכותיה על נקלה צזונן קר. עדים הס אלפי התלמידים, שהסתנוקו צונכתתי הוראתי וצצחו על ידס לנוותרס צאפן אשר לא קוו. פרופקטו ונפרטו חנס, זרגוני או אטכנזי. (הסולח 25 הלר. צעד הפרוספקט ונקבל את ספרי "תנוכות וטיפסיס" חנס אין כסף). וכתצ לדוגנח צטפת הוראה זרגוגית 1.20 צטפת הוראה אטכנזית (צחותיות עצריות) K. 1.—

S. WALKOWSKI, KRAKAU Postfach 119.

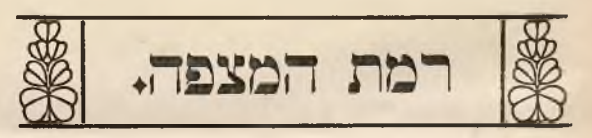


מראה פעולתו כפי המטרה, שהציב לו, היה העם תומכו בדיון ומאין כסף אין עם ומאין עם אין כסף. ובכיו מסיפה ההתענינות והילכת. צריכים עתה להנהיג בכל בהים תכנית למוד אהת וזה היה בקרוב. ההוברות, שקבלו חכמים בערים רבות, לאסוף חכמים חדשים, לא נחלקו רק בכרזתו, על שאלות הועד אין תשובות באות. חכמים מעוררים. בקפת הועד יש רק 1200 כתה שאינם מספיקים להחל עבודה. — מספר בהים בגליציה וכוונתה ליה מספר חברי אגודה המורים ליה, ניב מורים אינם באגודת המורים. מספר התלמידים 1186 ומספר החלמידות 1679. מצב בהים משנה למנה. גם אופן הלמוד הוטב והאבות בוטחים בו והדלים לשלח בניהם גם אל ההדר, ובעתהיב מבימים על ביהים ככל מוסד גחון ודיאנים ליה. הכנית הלמודים לכל בהים נגמר והוצע ביישיבה עיי מר מופרמן. הועד יוציאנה לאור ויהלקנה לכל בהים אהרי שתבחן עיי ועידת המורים בחדש סדר להעמולה. ראש אגודת המורים התאונן על חסר מורים. רבים מבהירי ביהמיד רוצים להתהנך בהוראה, אבל חסר להם כסף ונחון לקצוב להם מטיפנדיה, שכאשר ישתכרו יהיו את הכסף לשעורים. ההצעה הזאת נתקבלה. גם נתקבלה הצעת מר יעבן, שהועד ימנה משגיח, שיבקר את בהים וישגיח, שילמדו כלם בתכנית אהת ויהכר את כלם עם המרכז.

**נצחו השונאים.** בעיר אויהעלי נבחה, כידוע, ראש אזרחים יהודי והתכן הקתולי ערער על בחירתו והתרה ביהודים על הצפתם, עתה, כפי שמודיעים אויהנו, אנוס היה ראש האזרחים להתפטר.

**משחק מעציב.** באויהעלי קדש בחיר אהר בתולה ארושה לכתן בדרך שחוק לפני עדים. עתה דנים הרבנים אם היא צריכה גט ותאסר להנהגה הכהן.

**חוב ישן.** וואָלף האַפּאָץ היה גודע תמיד לאיש, ששעתו דחוקה לוי. פתאם נהפך לאיש אהר והתחיל לכונו ממון בבית המשתה בשביל הבריו. מה זה היה לך מר האַפּאָץ — המה אהר הממבקים אתו — הזכית בגורלי. לא, ענה חלו, גביהי חוב ישן. איזו חובות ישנים היו לך ואתה לא הלית כסף מעולם לשום אדם, כי אם לית לך קי וואָלף: בשעה התונתי נתתי את שמי לאשתי ועתה קדאתי שמתה ואשתי נתנה לוי את שמה.



**דקטור שלמה רובין.**

נגמרו החיים הארוכים והפוריים, נסתם המעיין הגובע, נאטר בור השיר, שלא אכד טפה, אך חכמת שלמה רובין, שהרביץ בתוכנו ששים שנה בלי הפסק בתמישים עברים וכמאות מאמרי-מדע בעתונים שונים, לא תמויש מעשרת פרי גם אחרי מותו. שלשה דורות קפח בימיו ובשלשתם און וחקר, לפקות עינים עורות, לפתוח חלונות באפלה, להביא אויר צה ורענן בתוך ערפלי הגיטו, לא לעקור נמוע ולנתוץ מבצרים, כי-אם לבור את האכל מתוך הפסלת, להרוף את המוץ, למען נראה את חבר במהרתו, כה שלמה רובין לא היה בסברא, כי אם בהסברה, ביחוד בהשכנת יפיפותו של יפת באחלי שם עמל לא בהמצאות חדשות, אלא בהחזרת הקדמוניות האבודות, לא בחקירות מקוריות, אלא בדרישות הישנות והעתיקות, לפנות מעליהן גלי אשפה ולהשיב להן זהרן הראשון, סקשרת האמרה, זאת היתה שרש נשמתו וזאת פעולתו בששים שנות עבודתו הספורות. וליגיעו זה היו לו כל המכשירים, כל הסגלות הנפשיות הדרושות, זכרון מפליא ומסתיע, כח תפישה והשגה, אשר אין דומה לו, אהבת האמת בלי משא פנים ולב עברי דבק בעמו, אשר המריצהו להורותו ולהחכימו ולדלות פנינו ולעמול למצוא משען לדברי קדמונינו בחכמת כל חכמי הדורות, אין מספר להמצאות ולתגליות החדשות, ששלמה רובין הראה לתמוהונו באופן מוכיח בכורה, שכבר ידעו חזיל את זאת. ובכל עניני החכמה, שהיה דולה ומשקה כל ימיו ממקורות נכרים, לתת לנו בכלי שהיה, הראה ראייה או זכר להם גם בחכמת קדמונינו, ולזה עמד לו כח זכרונו הנפלא. הריני מעיד עלי כל באי ביתו בשנים האחרונות, כי מאז שברנו בקראקא זה מיו שנה לא היה בביתו שום ספר עברי או לועזי, מלבד תניך קטן בלי פירוש ואיזה ספר חדש, שקנה לו, וכל אלפי

הציטטים, שהזכיר בספריו החדשים מהספרות העברית והלועזית עם מספרי הפרקים והדפים, כתב רק ע"פ זכרונו, שלא הטעהו לעולם.  
נפלאות היו מדותיו הטובות, מדות תלמידי חכמים קדמונים. בנגוד לחוקרים וסופרים חדשים אחרים היו בו כל המדות הטובות, שרק חכמי ישראל קדמונים היו מצוינים בהם. סגנונו הנוה, הקצר והזהיר והמובן לבל, ענותו המופלגה, אהבת הצדק והיושר, כבד-הראש בכל ענין שעסק בו, הסבלנות הבעתי מושגה, השקידה, הדיוק בכל מלה ואורז ונקודה, הפלם בכח משפטו, לבלי הפליג בדבריו ולבללי גזם בהנחותיו ולבללי כתוב דבר המשתמע בשני פנים, הקונסקוונץ הגמורה, אשר לא תדע רחם וחמלה ובכל-זאת להשמר לבללי הכאב לב מי שיהיה בלשונו ולבללי נגוע ברגשי אחרים, כל אלה שכללו את יפי נפשו ונתנו הדר ויפעה לכל ספריו. עיינן אין סופר בתוכנו, שדבריו נקראו בתשוקה ובחבה והניחו רשם בלב לעולם כמוהו. חפשי היה האיש בדעותיו עד הקצה האחרון ובכל זאת לא הביאו חמשים ספריו ומאות מאמריו שום נזק ליהדות הנאמנה. כל השורשים בצמא את דבריו נשארו יהודים נאמנים, חובבי תורה ואוהבי עםם כמוהו. מי שקרא ספריו לא יכול לבגוד בעמו אין היהדות יראה מפני רוח הפשי, הדבר תלוי רק באופן בטואו ובכנות בעליו. שלמה רובין לא התכוון מעולם לחזיק, כי אם לחבר ולשחר לגלות את האמרה, שאין לתורתנו לירא מפניה. הוא לא בזה ולא שקץ שום דעה השונה מדעתו, לא גרף את שונאי החכמה ולא בחר מעולם בלשון תגרה והקנטה. הוא רק מסר לקוראיו את דעות החכמים השונים והניח לבעלי טעם טוב להכריע, העמיד את האור בצד ההשך האמת בצד השקר והבוחר יבחר מבלי לגנות את דעות הבותרים באשר מאם הוא. רק ספר התולי אחד כתב בשם "התלרת הכסילים או צואת בעור בן חמור" להתל בעערות וללעוג לשונאי החכמה, אבל שם נתן גם לחכמים ולחוקרים חלפם, גם מהם לא גרע התולו חחר, מבלי שפגע בכבוד שניהם.

הוא היה איש שתוכו כבדו מה שקשה למצוא ברוב החכמים, ע"פ דעותיו חי כל ימיו ולא סתרו מעשיו את דעותיו, כי ארת הצביעות ישנא.

רובין היה רבי נוטל פתקאות, גם אותו הכין אביו לרבנות וכל תכונותיו וכשרונו הצנום ושקידתו ובקיאותו עשוהו ראוי לכך ועוד בימי עלומיו השיג התרת הוראה, בהיותו בן י"ז שנה השיאו אביו ובהיותו סמוך על שלחן חותנו הוסיף להשתלם בספרות התלמודית והוריו המציאו לו משרת רבנות בעיר חודרוב והיו נכונים לשלם בעדה 600 ר"כ, אך לא איש כשלמה רובין יקבל רבנות בעד בצע כסף וסרב. בהיות נפשו שוקקה לדעת ולהכמה התחיל אז להגות בספרים, שמאסו בהם ההסידים וביחוד בגיך ובפירוש הראב"ע על התורה. זאת חשבו אנשי הקלון לו, להחסיד — שהתאבק בעפר רגלי הרבי ר' צבי אלימלך מדינוב וצדיקים אחרים — לחטאה ודחווו כדרכם בשתי ידים ולא חסו על כשרונו ותורתו, שתאבד ליהדות התורתית. גם אבותיו ואבות אשתו יסרוהו בדברים קשים ובקשו בתחלה להמרידו במסחר, ואמנם התחיל לסחור ביבול האדמה וכדרך כל החכמים ההולכים להתגדר ברשות שאינה שלהם אבד כל כספו. אז פרצה המרידה הפולנית בגליציה וכאשר קבצו הפולנים חיל צבא התנדב גם חותנו של רובין לצאת בין החלוצים ולקח גם חתנו הצעיר עמו, ובהכנע חיל הפולנים נלקחו כל המתנדבים האלה אל יבא אוסטריא ולא הועיל כל כפר, שהיה נהוג בימים ההם באנשים אחרים, כאשר יצא לחפשי — עיי ביה"ח — לא נתנהו לבו הישר לנפול למשא על אבותיו ולהיות למפגע לאנשי עירו. בתחלה בקש לעבור לאיטליא, ללמוד תורה וחכמה בבית מדרשו של רשד"ל בפאדוא, אך לא היה בידו צידה לדרך ובעזרת משכילי לבוב התכתב באקדמיה דאשכנזית למסחה, שהיתה אז בלבוב, שם למד כל המדעים והלשונות, רומית, אשכנזית, צרפתית ואמלית על בורין ומוריו הרתפלאו על כשרונו הבלתי מצוי ובזמן קצר גמר את הלמודים. אך מאין משרה בימים ההם בגליציה ליהוד מלומד? והיה למורה פרטי בכמה עירות ובכלן החרימוהו החרדים ומרו חיו עד שראה, שאין לו מקום בגליציה והלך לרוסניא, שהיתה בימים ההם כאמריקה לפלימי, גליציה. שם מצא משרה טובה בגליץ בתור בוכהלטר ולא ידע מחסור והיה לו היום לעבודה והלילה לעיון בספרים, אז התחיל לכתוב ב"המגיד" מאמרי מדע וכוכבו החל לעלות בשמי חכמת ישראל. ביהוד לקחו את לבו שני חכמי אמשטרדם אוריאל אקוסטא וברוך שפינווא, שמצא גורלו כגורלם ותרגם את "אוריאל אקוסטא" של גוצקוב עברית והתחיל לתרגם ספרי שפינווא והוציא ספרו "מורה נבוכים החדש". על זה כעם שד"ל, במצאו הרבצת דעות שפינווא סכנה ליהדות וריב קשה השתרבב מזה בין שני החכמים האלה. — ימי שלות רובין לא ארכו, אדונו ידד מנכסיו והוא אבד משרתו וגם רכושו החדש, שרכש לו ושב לגליציה ונעשה מהממשלה למנהל בים יהודי בבולוכוב בשנת תקי"ט. אחרי חמש שנים לא יכל עוד נשוא משמרת אהיו חחרדים והלך לאיטליא והיה שם מורה בבית גביר אחד ותרגם שם ספרי ר"י מודינא והורה אברבנאל, ושוב חזר ושם לרוסיא פעמיו והיה אומן בן גביר אחד באסטרווא, אחרי שנתים העתיק הגביר ההוא מושבו ווינה וארנו מורו, בכל השנים האלה פרסם מאמרי מדע אין מספר בכל העתונים שהיו ליהודים, בוויין פרסם ספרו "שלחן ערוך לר"י מודינא" וספרו האשכנזי "שפינווא אונד מאמאנידעס", שבעבורו השיג תאר דקטור מאת האוניברסיטה בגטינגן, אח"כ "ספר היובלים", הוא ספר קדמון, שנכתב בימי בית שני ולא נתקבל בתניך והוא קדוש ליהודי כוש עד היום הזה, ורוב ספריו האחרים הידועים, שכלם הכניסו אור חדש בספרות העברית וכל הקוראים שתו בצמא ארת דבריו והיה החביב והנערץ בכל הסופרים בימים ההם, כי גלה חרשות ונצורות, אשר לא שמעתן און יהודית מעולם. קצת מספריו נדפסו בבתלה ב"השחר" בהמשכים ואח"כ בספרים מיוחדים, החשובים שבספריו מהזמן ההוא הם אלה שגלו ליהודים בפעם הראשונה קדמוניות הבבלים והפרסים והגרותיהם וחכמתם ורבותותיהם הנפלאות בהשוואה לתורתנו ולתלמוד בכלי, קדמוניות הכנענים, המצרים והעברים הקדמונים, וספריו על חכמת שפינווא ועל מסתרי הקבלה וגלוי מקורם, מספריו האחרונים חשובים "חידות העולם", הוא שימת ערגסם הקל, שנתפרסם ב"המגיד" הקראקאי ואח"כ בספר, "רזי עולם" על הכתות הנסתרות שבכל העמים ובכל חעתיים.

המזמרים תדיר את פזמונם "שלום! שלום!" מכירים כבר. ששמן האנטישמיות המדינית יקרע לאט לאט את מחיתנו מידינו היום הכיורת חלב. מהר מכירת-מלח ומחרתים פרנסה אחרת, ומעמד אחרי מעמד ישאר ערום ומחוסר כל, ברגע זה צריכים אנחנו לצלצל בבל הפעמונים לא רק כלפי חוץ, אלא גם כלפי פנים, ברגע זה צריכים אנחנו לגלות את פצעינו לעיני כל היהודים ולהראות להם עד היכן הגענו ומהי בעת השפלות, שבה הגנו מתגוללים ומה ירד ערכנו האנושי ומה איום הוא הציניזם של שונאינו. — ישמעו נא היהודים ויפקחו את עיניהם על דרכם ויראו לאן היא מובילה אותנו ואם רק עיניהם תפקחנה ולבכם יבין ומאחדים ילכו למסור את עניניהם בידי אחיהם הם, שלכם דואב לגורלם והלאה יזרו כל צר ואויב, אשר יעז לגשת אליהם, אז יראו מהר את פרי נצחונם. הלחם ילחמו בנו, אבל השפל לא ישפילנו גם הציניקים המכוערים שבשונאינו — וזה יהיה נצחוננו היותר גדול.

## על המצפה.

### קפוח זכויות היהודים.

בימי הבינים היתה השפעת אגודות האומנים גדולה מאד, לא רק בעניני עצמם, כי-אם גם בענינים התיים ומדיניים. בקנאה גדולה שמרו על זכויותיהן המיוחדות ועל רוח הנצרות השורר בתוכם, מובן מאליה כי החברות האלה היו "נקיות" מיהודים. היהודים היו דפקר בלי שום זכויות וכל חבר היה מוכרח להיות אזרח בארץ ונוצרי טהור, כי הא בהא תליא. האגודות הללו עם מנהיגיהן, נמוסיהן ומשפטיהן בשלו בימינו לגמרי, אך זכר להן בתמונת זעיר אנפין באגודות האומנים (צעד) בכל מחוז ומחוז. על פי שקול הדעת צריכים להיות כל האומנים במקצוע מיוחד לאגודה מיוחדת, אבל מפני מעוט מספרם צרף החוק את כל מיני בעלי המלאכה יחדו ועשה אותם לחביבה אחת, ובלם שיכים לאגודה שבאותו המחוז, כדי להקל את הוצאות קיומה. תכלית האגודה היא בכללות לשמור על היחס בין החניכים, הפועלים והאומנים, להרים את כבוד המעמד ולהחזיק רוח התקשורת בין החברים ולתת תמיכת חסד ועזר לבל השיכים לאגודה. הכנסות האגודה הן על פי הרוב משלומי דמי התכתבות של כל חניך אל האגודה, ממש השתחררותו בהיותו לפועל, וזה האחרון בהיותו לאומן עומד ברשות עצמו. תקנות האגודה מאושרות מטעם הממשלה משנים קדמוניות, אך בהמשך הזמן מוצאה חרשות לנחוק לשנות, לחסוק או לגרוע איזה סעיף מספר התקנות, שעבר עליו כלח ואינו לפי העת והמקום. גם עכשו שלחה הנהגת המדינה ספר תקנות לדונמא בן ליש סעיפים לכל אגודות האומנים שבנגליצא, הדרריות והתביעות מחודדות קצת, אך לכל החברים בשווי גמור, בלי הבדל דת ולאום. אחר זמן מה שלחה הרשות הוספות לספר התקנות ובסעיף 23 בנידון "בחירת ועד האגודה" זכתה אותנו בהוספה בזאת: "בתשומת לב להעבר של

האגודה, מחובתה היא גם לחנך את החניכים חנוך דתי-מוסרי, לכן החלט: אם לא נבחר ראש האגודה מקרב חברי הדת הנוצרית, צריכים לבחור משנהו אך ורק מקרב חברי הדת הנוצרית, באופן שראש האגודה או משנהו יהיו מקרב חברי הדת הנוצרית". ההגבלה הזאת היא עול צעקני לא רק נגד הוישה, אלא גם נגד יסוד מדינה חשמאית, שבה כל איש יוכל לבחור ולהבחר, בלי הבדל דת ולאום, זאת היא שיבה לאחור אל ימי הבינים ואולי זהו פירוש הבטוא בהוספה המובאה לעיל: "בתשומת לב להעבר וכו'". אבל לא די בזה בלבד, ההוספה הביאה לנו מעין אחרון אחרון חביב גם את סעיף הארבעים, לסיים את ספר התקנות בכי טוב ואלה דבריו: (40 § b) "רכוש האגודה הקודמת שייד לחברים בעלי הדת הנוצרית" וכו'! הברברים האלה, הנאמרים בפירוש, אינם צריכים באור, אמת הדבר, כי אשור ההגבלות האלה תלוי רק באספה הכללית של כל אגודה ואגודה, אך יודעים אנחנו איך עושים כאן בגליצא בחירות, ובפרט בין בעלי המלאכה, אשר רובם ככלם אינם יודעים קרוא וכתוב ואינם מבינים שפת המדינה, אף לא את הענין אשר לפניהם, אפילו במקום שהדבר נוגע אל עצמם ואל בשרם. לכן מן החובה על כל איש לבאר לבעלי המלאכה בעירו ובמקומו את הסכנה הצפויה להם אם יאושרו ההוספות הנ"ל וכי בידם להתנגד בכל ענין ומרץ להוספה של הסעיף 23 מספר התקנות, ולא יקבלו בשום אופן את סעיף הארבעים, יעשו תעמולה בין החברים, שיבאו לאספה הכללית, שתהיה בנידון זה, לחוות דעה ולא ישתמטו כנהוג, מבא, כי לאו מלתא זמרתא היא, זאת היא פשוט השמטת הקרקע מתחת רגליהם, ויכלו לעשות גם תעמולה בין החברים הנוצרים הישרים בלבותם, לחוות דעה כנגד, כי רק רוב של האספה הכללית מכריע ולא ייראו כלל מפני הפקיד המחוזי, הבא אל האספה בתור בא-כח הרשות, כי לו אין דעה בזה.

זכויות רבות יש לנו — על הניר, ועל הגשר של הניר, כמו בהכרותא הידועה, עוכרים אנחנו זה רבות בשנים, הבה נשמור לכל הפחות על הנייר ההוא, פן יגולו לאט לאט גם את נחמתנו זאת האחרונה ולא ישארו לנו רק דאבון לב, מפח נפש ובכיה לדורות.

### בין אדם לחברו.

בגליונות האחרונים של "המצפה" נאמר ע"ד הטבת מצב פרנסת היהודים בגליצא, הרבה, הרבה מאד נכתב בשנים האחרונות על השאלה הזאת בעתונים שונים, לא אוכל לכחד, שהרבה אמת יש במה שנכתב עד עתה וגם עצות מועילות נאמרו מאת מומחים לאותו דבר, וחבל רק שלא יצאו עד עתה לפעולה, אולם בכל מה שנאמר עד עתה ע"ד סבות העניות בגליצא חסרה עוד אמת אחת, רגילים הסופרים להחליט, ששרש הרע מונח רק בשנאת ישראל, בקפוח פרנסת היהודים מצד שונאינו, אין אני מכחיש שיסוד חברות "קולקא ראלנישע" או מסחרים פרטים ע"י אנשים פרטים מצד אינם-יהודים הוא קטמור חזק

בעניות חנונים או סוחרים יהודים. אבל נגד זה קצרה ידינו להושיע, לא נוכל להגיד לממשלה: "החניות והמסחרים לנו הם ואין לבני נכר חלק ונחלה בהם" וכמו שהממשלה לא תוכל למנוע אם יהודים לפעמים רוכשים להם שדות לחרישה, כמו כן לא נוכל לדרוש ממנה, שתמנע את הלא-יהודים משלה במסחר או בתגרנות ירחם. עלינו לחשוב עם המצב הזה כמו עם פקט שאין לשנותו, והצועק ע"ז יוכל להיות בשוח מראשו, שקולו יהיה כקול קורא במדבר, אולם נגד מה שעלינו להרים קולנו ולקרוא בלי הרף — הוא ההתחרות המכוונה בינינו לבין עצמנו, המכאיבה כל חלקה טובה בנו, אין בין כל אומה ולשון תחרות מגונה כמו אצלנו, אם נוצרי למשל מיסד לו חנות איננו "מויק" גדול ביכ כיהודי, הוא איננו מוכר למטה מהמחיר ואינו משמש באמצעים כל כך מגונים, אשר הם כרקב לעצמותינו, מתחרות מסחרית תצמח אצלנו תמיד שנאה פרטית, העוברת כל גבול, החנוני או הסוחר היהודי יותר ייגע להרע לזולתו מלהטיב לעצמו ואמת מרה ההלצה הידועה: "אח לא פדה יפדה", אם האח לא פדה כסף, חשוב אצל החנוני כמו הוא יפדה, והשנאה הגדולה הזאת, וביחוד בערים הקטנות, איננה רק בין הקונקורנטים לבד, כי-אם גם בין אנשים, אשר אין להם שום שייכות מסחרית זה לזה, אין להם נגיעה אף כחוט השערה והקנאה ושנאת חנם כאש יוקדת, לא אגום אם אהלימי, שברוב דברים הקטנות בגליצא אין השנאה בין עשו ליעקב גדולה כל כך כמו בין יעקב ליעקב. — הא לכם משל אחד: נוצרי אם ישיג שאלה מאיזה בנק ע"ד מצב הרכוש של איזה יהודי לתכלית קרדיטי, או כמעט תמיד הוא נותן תשובה הגונה אמיתית, ויהודי אם ישיג שאלה כזאת, דבריו הראשונים: "מצוה לקבור" ובמפת דיו, שהיא משתמש בה להתשובה, רוצה הוא להטביע אחיו, אשר מעורו לא עשה לו שום רעה, הגלות הזאת, גלות של יהודים אצל יהודים אחיהם, היא הגלות האמיתית, המרה כלענה, החובה על חברותינו סופרינו, לשים לב למצב הזה ולהטיף לעם השבם ודבר מוסר ותוכחה על מדות הוישר והצדק בין אדם לחברו, וגם רכנינו אל יסתפקו במצות שבין אדם למקום, כי בדברים שבין אדם לחברו נשחתו המדות לגמרי מאין מעיר למוסר און העם במקצוע הזה, ירדו נא מן ההר אל העם, לדעת נגעיו ומכאוביו ואולי יש תקוה.

סמבור הישנה.

יעקב בעק.

### לחפשי.

יאנינא בורובסקא, האשה הזונה החכמה הפולנית, שנאשמה פעם מאת מוקיריה ומכיריה, כי בהיותה במפלגה הסוציאליט נשכרה לפוליציא הרוסית, להגל את חבריה ולהלשין עליהם ומליצה עורך-הדין ד"ר לוויצקי הצליח להצילה מהרפתה ולהביא ענש על מאשימה, נאשמה עתה, כי הרגה את מליצה ומצילה זה בעצמה, יען חשקה נפשה בו והוא ארש לו אשה אחרת, אחרי הרצה, שנעשה בחצי הלילה בחדר משכבו, נמצאה היא עומדה על גבו ועדים העידו

ובכקר אחד כשקראו ל"מת מצוה" התחילו שואלים זה את זה: "מי מת?" "בהלה ופחד, כנהוג!" "יולי הפתי מת!" "יולי הפתי? כבר היתה מיתו." "מצוה" מן השמים רחמו עליו ובאלוהו, איפה מת?" "בארותו של מנדל אעגלוק". "מה חסר לו, הן אתמול היה בבית?" "הוא נקפא בלילה הזה, הן הקור נורא!" "חבל! הן תועלת רבה הביא לנו, ממש יד ימין!" "כן, והידעתם, לפעמים דבר דברים נכוחים, כמעט מחכמים". "מתמיהני, מדוע קראו לו "פתי"?" "המ... האדע...". "ברוך דין אמת!"... והולכים איש לביתו. הא לכם כל מה שידעתי על אדות יולי הפתי, פרידה שמיין — קושי.

פנוי, ולמה לו אשה לשומה זה, שתשליך את כל קדרותיה בראשו ותמיתו? בנידון זה נעשו רחמנים, ויש שיוסלי מתאנח ומוציא גניחות מלבו, "מה אתה מתאנח, יוסלי בני יקירי? הטבעו ספינותיך בים או שמא דואג אתה, כי לא נשאת לך אשה? הא! אי, שומה שבעולם, אל תדאג, ראה איזו כלה נאה ובחר לך, שמא חפץ אתה בריבקהלי בת-הרב, או בציפקה של הפרנס? הא? שתיהן נערות יפות ושתיהן חושקות בך". הוא מניע את ידו לאות בטול ועוזב את הבית והם מצטחקים ומתגלגלים ממש מצחוק, ויש שמקשרים אתו שיחה כזאת: "יוסלי החפץ ארנה לשאת אשה? ומתי בדעתך להכנס לחפה?" "איני צריך אשה" הוא עונה ומניע את כתפיו לאות אי-רצון, "מוטב שאחיה בריא" — הוא אומר ברצינות — "נו מה אתם אומרים עליה, על יהודי בשר זה? אינו חפץ באשה, רוצה הוא להשאיר בחור כל ימיו, האינך יודע חביבי, בי מחויב כל בן-ישראל לשאת לו אשה ולהוליד בנים? כך גיבה להובילך להרבה הן

לא התולים נדבר אתך" ושוב צוחקים. לפעמים התאונן יוסלי באזני בעליו על בריאותו, "הידעתם מה אניד לכם?" הוא אומר כמבויש — "חש אני ברגלי ובצדי וגם אשתעל קצת, חלש הנני, מסתמא הצטננתי בלבתי שלשום אל הכפר, היודע אנכי? מה דעתכם?" "ראו, בבקשה מכם, הביטו עליו, זקנה קפצה עליו, חלש הוא, השמעתם כזאת? בחור שכמותו לא יתביש לגלות לאיש, כי חלש הוא, הידעת כי בחור-חתן הנך זה יובל לחזיק לך לשדוך, בוש והכלם!" והוא המסכן מוריד את ראשו כבושה ושוקק, ומיד עליו ללכת בשליחות אל הבפר השלישי, כשהאוויר לח וקר, ובשובו עיף ויגע אל בית שולחיו התיירא אף להוציא אנחה... ופתי הוא יוסלי, כן פתי גדול, כי לולא היה פתי למה לו להתענות בידי-מעניו!...

שהתפארה בעצמה, כי תהרגה וכי לויצקי ירא מפניה ואחרי חקירה ודרישה של חצי שנה וגמרדין של חצי חדש יצאה הנאשמה לחפשי, כי היא אמרה, שההרוג שלח יד בנפשו ולא הביאה כל ראייה לדבריה, אבל עדים העידו, שהיה ההרוג איש עליו ושמת ובוסח ומשאות-נפש לעתיד מבריק ולמעשים גדולים היו לו ואי אפשר שהמית את עצמו, האשה הזאת יצאה בחפשי. פה אחד אמרו י"ב השופטים המשבעים, וכיניהם ארבעה יהודים, כי נקיה היא מעון רצח ורק חציים אמרו, כי חייבת היא בעון מכת מות וע"פ דין חפה היא מפשע והיא שמחה עתה בחוררתה ובנקיון כפיה, כאלו לא פעלה כל און, חלילה לנו מערער על המשפט. שופט ישר לא ירשע אדם ע"פ השערה לבד, אם אין ראיה אמיתית להוכיח, לא יביא נפש לרמיה כל עוד יש שמץ ספק באשמתה, אבל בלי משים עולה על לבנו זכר יהודים אמללים, שנאשמו ברצח רק ע"פ השערה לבד ומשפטם נחרץ לתליה, בלי עדים וראיה. לאופולד הילנר בפולנא נדון למיתה על אשר העיד עד אחד, שראה ממרחק רב באפלה סמוך למקום המעשה, וגלוי היה לכל, שצוררנו הסיתו את העם בודון, להאמין ברצח דתי ורק תחת רשם ההסתה הזאת העידו העדים ודנו שופטי העם. יעקב שטרן כרישא נאשם ונדון על רצח אכר בלי עדים, ורק עד אחד העיד, שראה מרחוק באישון לילה לא עומד על גבי ההרוג, כי-אם אצל ביתו, ואברהם הס בסיגט נתלה יען העידו רוצחים, כי הוא הסיתם לרצח והם עצמם לא נתלו. שופטים משבעים ישפטו רק ע"פ מדת היושר ושקול הדעת של הדיוטות, אבל להיכן הדעת נוטה בנאשמים יהודים ופנאשמה כי-אם גינא בורובסקא, שעמדה על גבי ההרוג כחצי הלילה בחדר משכבו ובעצמה אמרה שתמתהו!

**יוצא מן הכלל.**

זהו המבטא, המתרנס לציאת מפניו למשפט המשפט, ישנמר בשכוע ישעבר בכי"ד המשבעים בלבוב כונתנו על משפט שמו לצברג, וגם אינם יהודים לא יוכלו למנוע ממנו את נחמתנו זאת על החרפה, שהמט עלינו המשפט. יוצא מן הכלל הוא משה שטולצברג, שגנב את כלת בנו, קלארא אסטרימן, וגול והונה והטעה את הכריות, יהודים ונוצרים, בהוציאו מידים כסף בערמה וברח עם הכלה ועם הכסף לאמריקה והמט בושה וחרפת עולם על עצמו ועל משפחתו ועל עמו, שהררת המשפחה היא מדתנו היפה, שאחזנו בה בכל דורות נדודינו ובכל השנויים, שנתהונו בחיינו ובהשקפות-עולמנו, ויהודי גלציה, שהוא גם ככלל חסידים, שוכח את עצמו כל כך ובוגר לא רק בתורה הקדושה לו, כי-אם גם בבנו ובאשתו ובמשפחתו ומעל מעל בכסף זרים ומרף שמרות וגוול גם כסף משפחתו וכסף עניים, למען יחיה הוא חיי ענג ונחת עם כלת בנו במקום שאין מכירים אותו, יהודי כזה כדאי הוא למאסר קשה לשתי שנים, שחרץ עליו בית הדין, אע"פ שלא הכירו השופטים המושבעים את עון גנבת כלתו, לא נאמר שאיש נוצרי לא היה נדון לענש קשה כזה, אבל היהודי החוטא בודאי ראוי לו, כי הוא יחטא לא רק לחקי הארץ ולמדת המוסר הכללית, כי-אם גם לעמו האמלל, שלא נשאר לו רק תהלתו על מדות המוסר וההרת המשפחה וחטא היחיד יחול על ראש הכלל, יהודי כזה ראוי לענש קשה על אשר לא חס על כבוד עמו, וביותר ראוי הוא לענש קשה בהיותו יהודי חרד, הוא בודאי נזהר במצות שבין אדם למקום בכל פרטותיהן ודקדוקיהן, רק בלאוין שבין אדם לחברו ולזול הורה היתר לעצמו לגוול ולגנוב דעת חברות ולהונות, כאלו בשלו המצות האלו, ישב נא ר' משה שנתים בבור וישים אל לבו, כי מי שאמר 'ועשו להם ציצית', וקשרתם לאות על ירך, 'לא תבשל גדי בהלב' ואמר גם 'לא תגזול' 'לא תגנוב' ולא תחללו את שם קדשי', עם ה' אלה ומארכו יצאו!

**פיליטון קטן.**

**בין איש לאשתו.**

חירשביין שם ברחוב מיצקוויץ אז לפני שבועים? ואז ראית שם בחלון-הראוה ארנק יפה, שמצא חץ בעיניך, הזוכרת את? הנה קניתי בשבילך (מוציא מכיסו חבילה קטנה ופותחה, בינתיים נופל מכיסו על הרצפה גליון ניר ורדי, גוסטה מרגישה בדבר ומרימה אותו בלאט ומומנתו בכיסה) הריהו!

גוסטה: (זורקת מבט סקרני אל הארנק) (לעצמה) כמדומני שמצאתי את איש בקשתי, זה חציו השני של מכתב אהובתה, נתפשת חביבה. (אליו) אבל את הארנק יכלת לקנות בחצי שעה ולא בשתי שעות.

אדולף: חכי ותראי, איזו הפתעה עשיתי לך היום. (מוציא עוד חבילה מכיסו השני) ראי, יקירתה, מה שקניתי בשבילך.

גוסטה: (צועדת אחרונה וקוראת בקצף) לשחדני אתה רוצה! כל תרמה אותי, גם מן הכסף הריחני הנודף ממך נכו, כי בלית בחברת...

אדולף: (במבוכה) גוסטה מה לך? איזה בשם?... אל מי תרמזנה מלך?... ריח זה אינו נודף ממני, אלא מן...

גוסטה: חתתי לשוא הצמדקותיך, בדיות כאלה תספר באוני אהובתך, שהיא נכרכת אחרך ולא ליי... לשוא התהפשותך...

אדולף: (בקצף נורא). חסי, נחשי, השמעיי לאונך מה שאת מוציאה מפיך (אוחז את ראשו בשתי ידיו וצועד בחדר לארכו הנה והנה) ראשי, ראשי, (יוצא בקצף.)

(גוסטה נשארת לבדה בחדר, מוציאה בזחירות את חצאי הניר מכיסה, מישרת אותם, מתאימה שניהם זה אל זה ואומרת:)

גוסטה: זה הוא חציו הראשון, כן זהו (מתחילה לקרא). ל... (לעצמה) לא אחריש ידע נא כל אחד, כי לא להתעלל בי נשא אותי הדיוט זה... (קוראת בקושי: ל-ב-ע-לי ה-ה-ביב אדולף... (צעקה משונה מתפרצת מפייה) רכוננו של עולם (מתפחת) וגורא הדבר... הדלת נפתחת ואברהם ברמן נכנס.)

גוסטה: (בככי) הוי לי, וי לשונתי! ברמן: שלום! מרת גולדין הכבר בא מר גולדין הביתה? (כשהוא רואה את גוסטה בוכיה, הוא נשאר על עמדו אצל הדלת נבוך.) מה קרה? מה לך שאת בוכיה, מרת גולדין? מה נהיה?

גוסטה: (פורשת את כפיה.) אנה אוליך את הרפת? רכשיע!

ברמן: איזו חרפה? איזו אסון קרה? גוסטה: (מתוך דמעות.) הנוכל... כל כך רמני!

ברמן: ספרי נא, מה חיה? איזה נוכל? במה רמה אורתך?

גוסטה: אדולף... בן עירך... חשבתה, כי אהובה יש לך, והוא כל כך רמני... כל כך אמלל אורטו... אוי לי!

ברמן: נו ומה? חשבתה, כי יש לו אהובה? ומה הוא האסון בזה שחשבת? ספרי ברור! איני מכין כלום!

גוסטה: בטח ידעת גם אתה ולא חפצת לגלות לי, כי יש לו כבר אשה! הלא ב עירך הוא!

ברמן: (במבוכה) מרת גולדין! חי נפשי, שאיני מכין אף מלה אחת, מה ידעתי? איזו אשה? מי אמר לך, שיש לו אשה?

גוסטה: מי אמר לי? והמכתב הזה למי ושל מי הוא? (מראה לו את המכתב.)

ברמן: (מתקרב אליה, לקחת את המכתב, חדלת נפתחת וגולדין נכנס.) הראיני את המכתב.

גוסטה: (בראותה את אדולף, היא אוחזת בכסא וצועקה בכעס נורא.) סור מפה נוכל, אל תהיך לפתח את פיך, עוד אשה אחת יש לך ואתה רמיתני ועכרתני! הנה מכתב אשרך הראשונה, ראה, הכט מר ברמן! (בכי הסטרי מתפרץ מפייה, גולדין וברמן חוטפים שניהם את המכתב מידיה, סוקרים בו סקירה קלה ושניהם בכת אחת מתחילים לצחוק צחוק גדול.)

גולדין: חחחחחח משוגעת, חחחחח חכימי, למי הוא המכתב הזה?

גוסטה: לאדולף גולדין מאשרתו הראשונה!

הנפשות: אדולף גולדין, לבלב בשלחניה, גוסטה, אשתו חדשים אהדים אחר נשואיה. אברהם ברמן, פוחד פעוט, בן עירו של גולדין ומבאי ביתו. — מקום המהזה: בכרך שבגליציה, חדר אכל בבית גולדין, כל הרהיטים חדשים ויפים, השקה השניה בצהרים, השלחן ערוך. — העת: הנכחות.

גוסטה (אשה צעירה, אך עקבות הכמישה נכרים כבר על פניה, היא לבושה שמלת בית ובלוסה כחולה ארוכה, היא עומדת סמוכה לשלחן ומעינה בפסת-ניר ורדי) (כהתרנגוזה): אכן נודע הדבר, כן נתברר, (הוויכת) פגישה יש לו עכשו עם איזו... אבל עם מי? קשה למצא — חבל שלא מצאתי את כל המכתב... בטח מכתב זה מאת אהובה, שלא גמר אתה את חשבוננו לפני חתונתנו, אבל מי היא?... היא כותבת אליו יהודית, האמנם פשוטה היא כל כך עד שאינה יודעת לכתב בשפה אחרת? או אפשר שיש לה כונה אחרת בדבר: כדי שלא להסב את שימת-לבי על חליפות המכתבים שביניהם, כדמותם שאיני יודעת היטב לקרא בשפה זו?... אתמהה! שנתים עברו מעת שהתארסנו עד חתונתנו, ואפילו פעם לא הגיעו לאוני על אדות אהובות... אדרכא, הכל קנאו באשרי, הכל היו אומרים: 'אדולף שלך הוא צעיר הגון, קשה למצא דגמתו בין הצעירים בזמן הזה, הוא אינו כרוך אחרי כל עלמה כשאר הצעירים, ולכסוף הנה לך אשר... חדשי-הדכשו... (במרין) אבל לא אחריש... אלמדוהו נמוס... צריך קודם כל למצא את כל המכתב ולדעת מי היא... לו ידעתי את מקום ראיונם!... (קוראת מתוך הגליון הורדי:) 'הריני מבקשת אותך שנית, אדולף יקירי, שלא תאחר לבא, כי אני מחכה לך בכליון נפשו... הניל', מלשכתו הלך ישר אליה וככן הריחה מבלה אתה זה שעויתם, בלי תפונה יסעד עמה שמה וכשישוב הכיתה יצטרך באמרת-לאות ישונות, תאכונ אין לי, (היא מסירה את כלי האכל מעל השלחן, מבחוצן נשמעים צעדים), אך, הרידו כא!...

אדולף: (נכנס) שלום יקירתי!

גוסטה: (באירוניה) הכבר שבת בשעה מוצלחת הכיתה? (מוסיפה לפנות מעל השלחן.)

אדולף: (מכניש עליה בעינים בוחנות) מה לך שאת עצובה כל כך?

גוסטה: ושמתך זו מה היא?

אדולף: כן, לשמתתי יש יסוד, ומה לך? אפשר את כואבת? (מתקרב אליה.)

גוסטה: (דוחפתו מעליה.) (לעצמה) יודעת אני את היסוד, היא שמחה את לבו. (אלו) לא כלום!

אדולף: (בתמיה) ולמה את מפנה מעל השלחן כסרם סעדנו?

גוסטה: אתה הלא סעדת כבר, ואני — רעבונני חלף מרוב חבוי.

אדולף: כלומר?

גוסטה: דברים כפשוטם, והיכן היית עד הנה? אדולף: אם כן, טועה את יקירתה, עוד לא אכלתי, התעכבתי מעט בדרך... (מתקרב אליה) מצאו אפוא, איפה היית?

גוסטה: (לעצמה) הוא מדמה, שאיני יודעת עוד מאומה. (אליו) איני פתיה, לכן איני גם נביאה, שנית דע לך, שאיני רוצה לדעת ולמצא את המקומות, שאתה מבקר שם ועם מי אתה נפגש, אנכי יודעת רק זאת, כי יצאת מלשכתך בשתים עשרה ועכשו כבר השניה וכבא הביתה יכלת זה שעויתם לולי...!

אדולף: (אינו נותן לה לכלות את דבריה) אבל במטותא אל תתרגזי כל כך לדיק, הלא אמרתי לך, שהתעכבתי בדרך, כי...!

גוסטה: יודעת אני, שהתעכבת, גם יודעת אני בשביל מה התעכבתי.

אדולף: (סוגר את פיה) אינך יודעת, אינך יודעת... גוסטה: (דוחפת אותו מעליה.) הלואי ולא ידעתי... אדולף: (אינו שומע דבריה ומוסיף בהתרגשות של שמחה) הזוכרת את כשעברנו על יד חנותו של



האמעל ורעסמטוראציאן כשר  
לבע"ב יהודים של  
שלום אהרן ראזענטאל  
בלבוב, רחוב רעזניצקא 13  
טעלעפאן נ"ו 1314

**מעטה משובח**  
**J. B. RAPAPORT**  
Dąbrowa bei Tarnów  
GROSSMETHBRAUEREI  
Gegründet im Jahre 1878.  
u. Premionit mit Goldenen Medailen.  
עמעפיעלט זיינע אללגעמיין גערימטע  
ערצינונג אין פערשידענען סארטען.  
א. צ. ראטהען, ווייסען, דאפעלמעטה,  
קאפאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, אלטער  
בוטעלען-מעטה, אללא מאלאנא צו  
ביליגען פרייען; פערנער ביענענוואקס  
און שלאדערהאניג פיר קאלאניאל-  
ווארענהאנדלונגען. — פיר רעעלע  
בעדיענונג אונד פאללסטע צופרייע-  
דענהייט ווירד גאראנטירט.

**ISIDOR KRIEGER**  
Friedland bei Mistek (Mähren)  
פערזענדעט פוהרמאנס- אונד פראקער-  
פייטשען אויס פרימא קערן-לעדער גע-  
שניטטען צו ביליגסטען פרייען. פערזאנד  
פער נאכנאהמע.

**HOTEL KATZ**  
Rzeznicka 7, Lemberg  
טעלעפאן נומר 1360  
הוא האכסניא וואסערען שלי עהנו כיה  
שנים ברהוב רייטאנא ועתה נעתקו חלום  
ערוכים בחדרים מרווחים ומאכלי מעדנים  
ערוכים בתכלית הכשרות והנקה לאחינו  
בני החרדים, אף למהדרין מן המהדרין.  
יוסף כ"ץ.

**גענוזעפעטט.**  
ראחעס אונד געקאכטעס פערזענדעט  
כשר טעגליך פרישעס וגם לפסח  
**Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)**  
פרייע אונד הכשרים מהרפנים הגאונים  
מבערוואן, מפרעמיסלא ומסטרי זענדע אויף  
פערלאנגען.

**ביליג דראהטגעוועבע**  
פיר זיפען ארבייטער אונד אייזענהענדלעד  
אללע נומערן אונד ברייטען  
bei **L. APELMAN, BRODY**  
Theelager.

**מודעה לאורייתא**  
האבות החפצים בהשתלמות בניהם בלמוד  
הלשון והספרות יפנו אלי ואקבל תלמידים  
גם להאריחם בבית. גם אודיע בזה שטמפרי  
"זרנון וילשון-עבר" נשאר לי רק מעט  
אכסמפלים ומחירו 1.20 כתר, וזרייזן  
ימחר לקנות ובל הקודם זכה.  
**M. J. HEILMANN, Podgórze - Krakau**  
Józefińska 24.

Wyd.: { Naftali Hof  
S. M. Laser  
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.  
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.  
Bożego Ciała 22.

ביום 1 להדש יולי 1909 נפתחו בלבוב עסקי  
**KREDIT-UNION**  
reg. Gen. m. b. H.  
**Lemberg, ul. Karola Ludwika 35**  
תכלית מוסד הבנק הזה של אגודת שותפים גדולה היא להרים המצב  
הכלכלי של יהודי גליציה במתן הלוואות בזול, תמיכת כל התאמצות  
להסתדר, המתגלה באיזה מקצוע ומקום, וביחוד ביסוד מחסוני רעשיה  
ואגודות כלכלה מכל המינים ועזרה כדרך בנקים מרכזים במפעלי עסקים  
של סוחרים ובעלי מלאכה יהודים.  
הנגנו מזמינים את אחינו בכל מקום שהם לקנות מניותינו בנות 200  
כתרים (מלבד 10 כתרים לקרן השמורה)  
**ולהפקיד אצלנו פקדונות כסף**  
נגד 4 אחוזים ממאה עסקא.  
הנהגת הקרדיט-אגודתנו בלבוב.

נגמר ביה ספר  
**דבר יום ביומו**

הלק שני על ששה חדשי החורף מן כא"א הרב הדרשן ר' היים קנאללער נ"י  
מפרעמיסלא בעה"מ ספרי "פרי חיים", "דרשות ופרי חיים" לדרושי רמ"ן וביאור  
"פרי חיים" על חמש מגלות ו"כבוד הכמים" על תורה וס' "בן חלד" וס' "אחד השוחים"  
וס' "דבר יום ביומו" ח"ד. מעשהו בחלק שני במעשהו בחלק ראשון מחזיק ר"מ  
עמודים אקטאף גדול. תוכנו לידע כל ימי חודש באיזה יום בשבוע יחולו בכל  
יום ויום דברי תורה, אגדה, מנהג או דין הראוי לאותו יום והמאורעות שארעו ביום  
ההוא לישראל. גם פטירת גדולי עמנו וצדיקיו ז"ע ודברי תורה מהם לעת הצורך.  
מחירו כתר אחד הפשי מז פורטא. — וכי יש עוד למכירה, בל עוד לא  
נמכרו כלם החלק הראשון "דבר יום ביומו" על הדשי הקיץ מכורך היטב בעד  
1.50 קראנע חפשי מפורטא ואלה שכבר שלחו מעות יקבלו הספרים בימים אלו  
חפשי כגיל ואם אתמהמה איזו ימים אל תתמהו, כי קשה העבודה לשלוח לכלם  
כפי"א וההכרח לשלוח בזה אהר זה, אבל כלם יקבלו בטח אי"ה בימים אלו.  
כן אודיע, כי הדפסתי בהסכמת גדולי הדור עבור אנשים עובדי דרך או עולי-  
ימים סידור בלי השמות הקדושים ויקרא בשם בחיקו ישא, שיוכל הנוסע או העלם  
לישא הסידור בחיקו מבלי הלל השמות הקדושים ונדפס בסטערעטיפען של הגאון  
הצדיק מ' יעקב מאיר מו"ץ דק' מינסק ברוסיא וגדולי רוסיא משבחים מעשהו.  
מחירו בבריכה טובה הפשי מפורטא 30 העללער ולמוס ינתן ראבאט כנהוג.

**צבי קנאללער מפרעמיסלא.**  
המעות לשלוח עמי אדרעספע:  
**Buchdruckerei Knoller & Sohn, Przemyśl (Galizien).**

הוצאת "תושיה" ורשה.  
**מתקבלת החתימה לשנת 1910**  
על הביבליותיקה השבועית  
**"ביבליותיקה גדולה"**  
מבחר הספרות העברית הישנה החדשה והצעירה.  
הביבליותיקה הגדולה מתחילה לצאת מראשית שנת 1910 מדי שבוע ושבוע בדיוק  
מחיר החתימה:  
לשנה 10 רובל עם המשלוח לחייל 13 רובל.  
לחצי שנה 5 רובל, עם המשלוח לחייל 6.50 רובל — לרבע שנה 2.25 רובל עם המשלוח לחייל 3.25  
(2) עם "הביבליותיקה העברית" (מאתים ספרים)  
(לקבלה במשך שנתים בתשלומין לשעורין)  
לשנה 20 רובל, עם המשלוח 25 רובל. לחצי שנה 10 רובל, עם המשלוח 13 רובל.  
לרבע שנה 2.50 רובל.  
(החותמים על שתי הביבליותיקות הנזכרות יקבלו בכל שבוע: 1) ספר מהביבליותיקה הגדולה  
(2) ספרים מהביבליותיקה העברית.)  
I. החפצים לקבל מהביבליותיקה העברית 25 הספרים של ב' רבע שנה בבת אחת, עליהם  
להוסיף 25 קאס. לכל רבע.  
II. החפצים לקבל את "הביבליותיקה העברית" (כל 200 הספרים) בבת אחת עליהם לסלק מראש  
20 רובל, מלבד כסף החיתום על הביבליותיקה הגדולה.  
III. החפצים בביבליותיקה עברית" מבורכת הדר, עליהם להוסיף בעד הכריכות: 1) בעד ארבעים  
כרבים — כפי סדר הוצאת הספרים — 8 רובל. 2) בעד המישים כרבים — מסודרים לפי  
הענינים — 10 רובל.  
הערה: בתשלומין לשעורין אפשר לקבל רק בארבעים כרבים.  
החותמים מתבקשים להודרו בחתימתם, לכל יהיה עיכוב במשלוח הספרים להם מראשית השנה.  
הערה: ממדינות אחרות אפשר לשלוח אלינו בכספי הסדינה לפי הקודם כעת.  
**פרוספקט מפורט ישלח הנם לבל דורש.**  
אפשר לחתום גם אצל בתי-מסחר הספרים העבריים.  
**Verlag "TUSCHJA" Warschau.**

**נור 2 העללער קאסטעט זיא**  
**אינע פייערקאסטע**  
צינוצן דעס בעטראגעס פער טאג אונד  
זאלל אינע זאלכע אין קיינעם געשעפטע  
אונד אין קיינער וואהנונג פעהלעך, דא זיא  
דארוך רוחיג שלאפען אונד פאהרען  
קענען אונד אונטערזעגס זיך איהרעס  
פערמעגענס זיכער פיהלען.  
עס ליעפערט דיא בעסטע קאנסטרוק-  
ציאן פייערפעסטען אונד געגען איינברוך  
זיבערע קאסטען אויס דער  
**ווינער קאסטענפאבריה**  
זעהר קאנקורענצעפיהיג פיר ווינער-  
פערקייפער אונד פרייוואט פיר  
זעמטליכע צוועקע אונד צו יעדעס מעבעל-  
גארניטור לויט וואונש אהנע מעהרקאסטע-  
פאסטער  
**ARON SCHWARZ, CHRZANÓW.**  
פאלידע פלאטצפערטרעטונגען ווערען  
געזוכט. — פערלאנגען זיא אפערטע.

**קאניאק לאגער של פסח**  
אצל  
**PINKASZ RATH**  
Stivovitz- & Cognac-Lager und Brennerei  
Borgoprund Siebenbürgen.  
על כשרותי ונאמנותי יעידו; ש"ב הרב  
הגאון האבד"ק וש"ב הרב הגאון הצדיק  
מדעעש שליט"א.

**האכפרימא פאסטא**  
צו שוהע און צו מעטאל  
אין אלע פארבען און גרעסען פון די  
געזעצליך געשיצטע מארקען Feniks  
און Tęcza טרוקענט קיינמאל נישט  
אויס, פונט האכגלאניץ, שאדט נישט דעם  
לעדער, אויך גליצערין-פאסטא, ליע-  
פערט די כעמישע פאבריק  
**CH. I. J. TEITELBAUM**  
Kraków, Bonifraterska 5,  
ביי אבנאהמע פון 100 רוענער  
פער נאכנאהמע סעפאראטע אפערטע.  
ליעפערונג פראסט, רעעלע בעדיענונג  
צו פולסטע צופריעדענהייט גאראנטירט.  
מוסטערן גראטים אונד פראנקא.  
פלאץ-אגענטען אין גרעסערע שטעדט  
געזוכט.

**לחג הפסח הבא.**  
אגודת כורמי "התקוד" במושבת פתח  
תקוה בא"י מוכרת יין, קוניאק וספירט  
משובחים מאד כשרים לפסח אף למהדרין  
מן המהדרין. הכל עומד תחת השגחת  
רב המושבה ומופרישים מהם ת"מ ונזהרים  
על כל המצות התלויות בארץ. המחירים  
נמוכים מאד. נשלח רק ע"י נאכנאהמע  
אחרי תשלומי שלשים אחוזים דמי קדימה  
השולח כל המחיר במקום ישיג הנחה  
עשרה אחוזים מהמחיר הקצוב. הכסף ישלח  
בעדנו לאנגלא-פולשטינא קומפני ביפו או  
ישר אלינו ע"פ הכתבת:  
**Agudath Korme Hatikwah**  
**PESACH TIKWA bei Jaffa**  
Palästina.  
המכירה הראשית בגליציה נמסרה אל  
**Palästina Wandelsgesellschaft in Lemberg.**